

Louis Sachar. Foto: Pieter Kers

Je hoofd op tafel leggen

Interview met Louis Sachar, winnaar van een Zilveren Zoen

Sandra van Bruinisse en Hannie Humme

Louis Sachar (East Meadow, 1954) werkte na zijn schooltijd enige tijd in een kledingwinkel, terwijl hij 's avonds aan zijn eerste boek schreef. Na een jaar besloot hij rechten te gaan studeren. Nadat hij zijn studie beëindigd had, werkte hij parttime als advocaat - de rest van de tijd vulde hij met het schrijven van kinderboeken. Zijn eerste boek was *Sideways Stories from Wayside School*. Inmiddels heeft Sachar achttien kinderboeken geschreven. Tegenwoordig woont Louis Sachar in Texas waar ook *Gaten* zich afspeelt.

Voor Sachar betekende *Gaten* zijn internationale doorbraak. Het is zijn zestiende boek. Vóór *Gaten* had hij een reeks verhalen geschreven die zich op een school afspeelden. Sachar bekent dat hij er op een gegeven moment genoeg van had om alsmear boeken te schrij-

De Amerikaanse auteur Louis Sachar (spreek uit Sekker) won in Nederland een Zilveren Zoen voor zijn boek *Gaten*. In Amerika ontving hij voor hetzelfde boek onder meer The Newbery Medal en The National Book Award. Door *Gaten* werd Sachar internationaal bekend. Onlangs bezocht de schrijver Nederland. Sandra van Bruinisse en Hannie Humme spraken met hem in Amsterdam over zijn opvattingen over jeugdliteratuur, het schrijverschap en over *Gaten*.

ven met hetzelfde thema en dezelfde hoofdpersonen. Hij zocht naar iets anders. Een gevangenis is volgens hem een goede setting voor een kinderboek. 'Ik denk dat kinderen nieuwsgierig zijn naar hoe het is om in een gevangenis te zitten.' Sachar verhuisde naar Texas. De grote hitte die deze staat de zomermaanden beheerst, was de nieuwe inspiratiebron. Uiteindelijk werd *Gaten* een geschiedenis vol avontuur over een aantal jongens die hun straf moeten uitzitten in een gevangenkamp midden in de woestijn, over hun pogingen te ontsnappen en over geelgekleurde hagedissen die niet echt bestaan, hoewel veel mensen dachten dat dit wel zo was. Sachar had geen bepaalde boodschap met zijn boek. 'Mijn intentie is het schrijven van een goed verhaal. Een boek moet iemand vermaken, iets geven om over na te denken. Allemaal dingen waarvan ik zelf houd als ik een boek lees.'

Het verhaal is ontsproten aan Sachars fantasie. Hij heeft er voor gekozen om veel ruimte open te laten voor de fantasie van de lezer. 'De lezer moet zelf de leemten invullen. Het is beter om wat mysterie in je boek te hebben.' Een belangrijk aspect bij het schrijven voor jongeren vindt hij de mogelijkheid tot identificatie. De gevoelens van veel jongens in de puberleeftijd, probeert hij in de personages van *Gaten* tot uitdrukking te brengen. 'Kinderen op die leeftijd zijn gemeen tegen elkaar en willen populair zijn. Door Stanley als een *loser* af te schilderen die geen vrienden heeft en te dik is, zullen veel kinderen zich met hem kunnen identificeren.'

Sachar heeft *Gaten* niet geschreven met het oog op een bepaalde leeftijdsgroep. 'Aan de ene kant schrijf ik voor mezelf. Ik doe er immers anderhalf jaar over om een boek te schrijven. Daarom moet ik schrijven over wat ik zelf leuk vind. Ik probeer niet te raden wat kinderen leuk vinden, maar ik schrijf waar ik zelf van houd. Ik ben me er tegelijkertijd wel van bewust dat het voor kinderen is. Het voelt als een soort van dualiteit.'

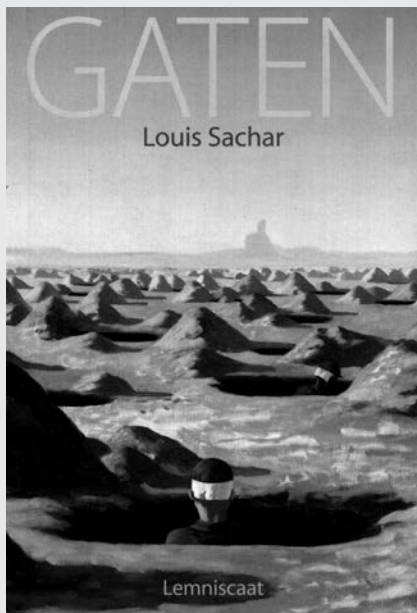
In Amerika wordt *Gaten* gelezen door kinderen van 9 tot 18 jaar en door volwassenen. De Amerikaanse uitgever denkt er zelfs over om een speciale versie voor volwassenen uit te geven. Hetzelfde boek, maar met een andere omslag. Sachar vindt de Nederlandse omslag mooier dan de Amerikaanse. 'Op de Amerikaanse omslag is een planeet met gaten afgebeeld, een soort maanlandschap midden in een zwarte hemel. Ik was erg teleurgesteld toen ik de omslag zag, want het geheel oogde als een sciencefiction boek. De Nederlandse omslag geeft de realiteit weer zoals ik die in het boek

gedacht had. Ik vind de rots in de vorm van een opgestoken duim in de verte erg mooi.'

Gaten is in Amerika door kinderen van alle leeftijden goed ontvangen. Toch kun je je afvragen of *Gaten* wel een echt kinderboek is of dat het valt onder *crossover literature*, boeken die zowel voor kinderen als voor volwassenen zijn. We vroegen Sachar of *crossover literature* in Amerika bestaat. 'Ik denk het niet, men praat er niet over. Ik hoop dat *Gaten* een *crossover* boek is. Ik vind het idee wel leuk. Boeken die mij het meest zijn bijgebleven uit mijn jeugd zijn eigenlijk boeken voor volwassenen die veel door kinderen gelezen worden, zoals *The Catcher in the Rye* van J.D. Salinger en *Slaughterhouse Five* van Kurt Vonnegut. Dat zijn boeken die me hebben aangezet tot schrijven. Als *Gaten* daar tussen past, dan is dat een groot compliment.'

Toen Sachar jong was vond hij het boek *Stuart Little* erg leuk. Nu is zijn dochter zijn gids. 'Ik heb een dertienjarige dochter en ik lees wat zij leest. Ik ontmoet veel auteurs en lees hun boeken, zoals *The Giver* van Louis Laury dat erg bekend is in Amerika, *The number of the stars* en de boeken van Catherine Patterson.' En de *Harry Potter* boeken van J.K. Rowling? 'Ik weet niet waar de hype vandaan komt, maar ze zijn leuk om te lezen. Mijn dochter houdt er erg van. Zij zorgt ervoor dat ik ze ook lees.'

Sachar vindt dat de literaire kwaliteiten van een boek belangrijker zijn dan de boodschap in een boek. 'De boodschap ontstaat op een natuurlijke manier. Proberen om goede literatuur te schrijven, is tijdens het schrijven mijn gedachten laten gaan. Een idee leidt tot een idee en dat leidt weer tot een ander idee. Ik heb nooit een plan wanneer ik begin. Ik kijk wat me interesseert. Soms goo

Stanley Yelnats, de tragikomische hoofdpersoon van het verhaal, belandt buiten zijn schuld in kamp Green Lake, een heropvoedingskamp voor jongens. Anders dan de naam doet vermoeden is er helemaal geen meer; dat is lang geleden opgedroogd. Elke dag moeten de jonge delinquenten in de brandende zon een groot gat graven in de harde woestijngrond. 'Om hun karakter te vormen,' zegt de directeur, maar dat blijkt niet de werkelijke reden te zijn - er ligt namelijk iets begraven in de bodem van het meer... Gaandeweg ontrolt zich een verhaal waarin bizarre gebeurtenissen uit het verleden een cruciale rol spelen. Sachar weet de verschillende verhaallijnen op ingenieuze wijze met elkaar te verknopen; zo ontstaat een boek vol zwarte humor over misdaad, straf - en uiteindelijk gerechtigheid.

Gaten werd in Amerika juichend ontvangen. *Publishers Weekly* bestempelde het boek als Best Book of the Year. En ook buiten de Verenigde Staten bleek *Gaten* een succes; het boek is vertaald in 22 talen en ontving verschillende buitenlandse prijzen. Momenteel werkt Louis Sachar aan de screenplay van *Gaten* - de filmproducenten starten waarschijnlijk volgende zomer met filmen.

ik eerdere stukken eruit die plaats maken voor latere ideeën. Ik voel wat de personages voelen en ik leer mijn les met hen. Welke boodschap er ook is, deze groeit door het verhaal en is er onderdeel van.'

Docenten kunnen met *Gaten* zowel literaire kwaliteit overbrengen als bepaalde thema's aan de orde stellen. 'Docenten zouden het boek hardop voor moeten lezen. Ik hoorde dat op een aantal scholen in Amerika het boek is voorgelezen door leerlingen van tien en elf jaar. Ze waren zo enthousiast dat ze er zelfs tijdens de pauze mee doorgingen. Als een docent daarnaast wil praten over racisme en dergelijke dan vind ik dat een goed idee. Maar het boek moet geen last of verplichting worden voor de leerlingen. Ze moeten niet hoeven denken: "Ik moet *Gaten* lezen om vragen te kunnen beantwoorden", waardoor ze het boek gaan zien als huiswerk.'

Dat Sachar het voorlezen belangrijk vindt, heeft met een van zijn eigen jeugdherinneringen te maken. 'Als jongetje van tien had ik een leraar van wie we na de lunchpauze ons hoofd op de banken moesten laten rusten. Terwijl wij zo lagen, begon hij voor te lezen uit *Charlotte's web*. Een bijzondere ervaring, iets dat je bij blijft.'

Sachar kreeg veel spontane en positieve reacties op zijn boek. 'Op een van de scholen waar *Gaten* is voorgelezen, heeft een leraar zijn leerlingen twee gaten laten graven, één door de meisjes en één door de jongens. Het duurde een paar dagen voordat ze een gat hadden dat net zo groot was als de gaten in het boek. Toen de jongens klaar waren, was het gat van de meisjes nog maar half zo diep. De lokale krant kwam langs en maakte een foto. De jongens waren toen boos, omdat het gat van de meisjes op de foto stond. Het doet me plezier dat docenten zulke grappige activiteiten bedenken, vooral in de lagere klassen.'

Sachar is erg blij met de Zilveren Zoen. 'Het boek is vertaald in meer dan twintig talen. Al die boeken worden

naar mij opgestuurd, maar ik kan ze niet lezen. Ik bekijk ze en ik vraag me af: Is het goed? Heeft de vertaler zijn werk goed gedaan? Als zo'n boek dan een prijs wint, dan geeft dat aan dat het goed vertaald is en het dezelfde gevoelens kan overbrengen.' De Italiaanse vertaling heeft een prijs gehad en de Japanse ook. Het maakt Sachar trots en volgens hem verdient ook de vertaler een hoop respect. Met de Nederlandse vertaalster Marja Waterman heeft Sachar geen contact gehad. 'Ik heb wel wat verschillen met de originele tekst ontdekt. Zo wordt de oude perzikendrank die op de rots gedronken wordt, in Amerika *Splush* genoemd en hier *Slorp*.'

Er liggen plannen om *Gaten* te gaan verfilmen. Rond mei 2001 zou het startsein worden gegeven voor de eerste opnames. Sachar heeft er gemengde gevoelens over. 'Ik heb me nooit bezig gehouden met film. Het geheel is ook nog erg onzeker. Het gaat twintig miljoen dollar kosten om de film te maken. Het wordt dus een *low budget* film in vergelijking met andere films. De producenten willen er zeker van zijn dat het geld opbrengt. Aan de ene kant vind ik het erg spannend en opwindend om deel te worden van dat glamourieuze Hollywood, aan de andere kant is een film nooit zo goed als een boek. Het zou jammer zijn als mensen zeggen: "*Gaten*, oh ja, ik heb de film gezien", en het boek dan niet meer lezen.'

We waren benieuwd welk personage uit *Gaten* de favoriet van Sachar is. Na enig denkwerk antwoordt hij stellig: 'Kate Barlow. Ze was een grote verrassing voor me. Ik wist niet hoe zij zich zou ontwikkelen toen ik aan het schrijven was. Maar ik ging steeds meer van haar houden. Ze sprong als het ware van de bladzijde af.' Naast de bandiet Kate Barlow heeft Sachar in *Gaten* bewust gekozen voor nog een vrouwelijk personage, de directeur. 'Er zaten al zoveel mannen in het boek. Daarom moest ik er op de een of andere manier een paar vrouwen in zien te krijgen.'